

Studija o djelatnostima policijskih službenika nakon napuštanja policijske službe¹

1. UVOD

Sukob interesa nakon prestanka radnog odnosa u policijskim jedinicama obuhvaća rizik od povrede integriteta u slučajevima ako se znanja, vještine i kontakti koje su službenici stekli u policiji mogu koristiti kod novog poslodavca u poslovanju s policijom ili za druge privatne interese. Takav sukob interesa može utjecati na ugled policijskih jedinica, odnosno predstavljati reputacijski rizik za policijsku službu te utjecati na općenito smanjenje povjerenja građana u policiju. Radi navedenog, u slučaju povećanog rizika od takvog sukoba interesa potrebno je uvoditi odgovarajuće mjere za prevenciju i suzbijanje.

Radi prikupljanja podataka o zapošljavanju policijskih službenika nakon prestanka njihova radnog odnosa u Ministarstvu unutarnjih poslova (u daljnjem tekstu: MUP) i procjene razine rizika od takvih pojava u hrvatskom sustavu, u ovoj analizi korišteno je više metoda istraživanja kako bi se iz podataka prikupljenih iz različitih izvora posredno zaključilo o riziku pojave takvih štetnih ponašanja.

Naime, u Republici Hrvatskoj ne vodi se evidencija podataka o daljnjem zapošljavanju bivših policijskih službenika zbog čega je za potrebe ove analize bilo potrebno provesti više aktivnosti prikupljanja i analize podataka odgovarajućim znanstvenim metodama. O temi daljnjeg zapošljavanja bivših policijskih službenika nisu provedena ni publicirana znanstvena istraživanja u Republici Hrvatskoj te su za komparaciju rezultata, kao i za rasprave u studiji uglavnom korištene strane publikacije. U hrvatskoj znanosti provedena su istraživanja o tendencijama u zapošljavanju nekih drugih struka te se neki njihovi rezultati mogu koristiti za promatranje sličnosti s tendencijama kretanja ljudskih potencijala bivših policijskih službenika.

Policijski službenici ne bi trebali povećavati svoje izgleda za buduće zapošljavanje davanjem povlaštenog tretmana potencijalnim poslodavcima u obavljanju trenutačnih poslova, a u slučaju planirane vlastite djelatnosti nakon odlaska iz policijskih jedinica, ne bi trebali davati povlašteni tretman strankama s kojima namjeravaju surađivati nakon odlaska iz službe (Loyens, 2023).

¹ Studija je izrađena i objavljena radi ispunjavanja preporuka Skupine država za borbu protiv korupcije (GRECO) izdanih na 84. plenarnom sastanku iz 2019.

Rizik od sukoba interesa mogao bi biti istaknut sljedećim pojavama u aktivnostima bivših policijskih službenika:

- kontaktiranje s bivšim kolegama ili drugim osobama s kojima su surađivali tijekom službe te iskorištavanje utjecaja prijašnje funkcije tijekom dogovaranja poslovnih odnosa
- korištenje znanja o poslovanju policijskih jedinica radi pribavljanja neprimjerene koristi za novog poslodavca i njegovo poslovanje s policijom.

U sklopu utvrđivanja rizika od navedenih pojava i cjelovitog sagledavanja ovog pitanja, u analizi je provedeno nekoliko vrsta istraživanja u kojima su korištene različite metodologije radi utvrđivanja:

- udjela policijskih službenika koji su se nakon odlaska iz policijskih jedinica od 2021. do 2024. zaposlili kod drugih poslodavaca
- obilježja zapošljavanja bivših policijskih službenika u tvrtkama koje su najveći dobavljači MUP-a, trajanja zaposlenja, udjela najvećih dobavljača kod kojih u promatranom razdoblju nije zaposlen nijedan bivši policijski službenik te odnosa prema ukupno zaposlenim bivšim policijskim službenicima kod drugih poslovnih subjekata
- obilježja zapošljavanja bivših policijskih službenika kod drugih poslovnih subjekata u promatranom razdoblju, vrste djelatnosti kojima se bave poslovni subjekti koji su njihovi novi poslodavci, trajanja zaposlenja i usporedbe s djelatnostima u kojima se inače zapošljava najveći broj osoba u Hrvatskoj
- medijske analiza sadržaja najčitanijih dnevnih tiskanih medija o temi zapošljavanja bivših policijskih službenika radi utvrđivanja stajališta javnosti o tom pitanju i eventualnom isticanju pitanja od javnog interesa
- analize pritužbi i podnesaka u kojima je iskazana sumnja u rad policijskih službenika o pitanjima rada izvan službe ili nakon napuštanja službe radi analize učestalosti takvih pojava od 2021. do 2024. po varijablama ishoda provjere utemeljenosti, pokrenutim postupcima i izrečenim sankcijama prema policijskim službenicima te razmatranja povezanosti vrste djelatnosti izvan službe s policijskim poslovima
- prikaza kaznenih djela za koja su prijavljeni policijski službenici koji su ih počinili u korist drugih subjekata, odajući službene podatke ili pogodujući u provođenju nekih policijskih poslova
- analize izlazne ankete namijenjene policijskim službenicima koji su tijekom 2024. prekinuli radni odnos u policijskim jedinicama, uz obuhvaćanje varijabli poput vrste radnog mjesta u policiji, vrste djelatnosti kod novog poslodavca, očekivane hijerarhijske razine zapošljavanja kod novog poslodavca, načina pronalaženja novog poslodavca, poslovanja tog subjekta s MUP-om tijekom proteklih godina i drugih.

U svim dijelovima istraživanja uključeni sudionici pridržavali su se etičkih i znanstvenih standarda u istraživanju te zaštite osobnih i drugih prikupljenih podataka. Svi su sudionici dobrovoljno pristali na sudjelovanje uz transparentnu obavijest o anonimnosti, svrsi, načinu korištenja kumulativnih podataka te vremenu držanja prikupljenih podataka.

Analiza je izrađena u sklopu aktivnosti vezanih uz preporuku XVI. u postupku petog kruga vrednovanja koje provodi Skupina država za borbu protiv korupcije (engl. *Group of States against Corruption – GRECO*) u kojem je naglasak bio na prevenciji korupcije i jačanju integriteta na središnjoj razini izvršne vlasti, kao i među tijelima zaduženim za provedbu

zakona. GRECO je stručno tijelo Vijeća Europe zaduženo za vrednovanje i nadzor antikorupcijske politike u zemljama članicama. U izradi ove studije sudjelovali su prof. dr. sc. Željko Karas (Veleučilište kriminalistike i javne sigurnosti), Gordana Katić Kovač (Služba za nadzor rada i strateški razvoj policije, Ured glavnog ravnatelja policije) i Marina Pajić Ivanović (Odjel za upravljanje ljudskim potencijalima, Uprava za ljudske potencijale MUP-a). Studija je izrađena od ožujka do studenoga 2024. i prihvaćena u Izvješću o sukladnosti (toč. 59.).²

2. ZAPOŠLJAVANJE BIVŠIH POLICIJSKIH SLUŽBENIKA 2021. – 2024.

2.1. Cilj i metode

Za potrebe pregleda zapošljavanja bivših policijskih službenika nakon odlaska iz policijskih jedinica prikupljeni su podaci Hrvatskog zavoda za mirovinski sustav (u daljnjem tekstu: HZMO) koji registrira svaku prijavu novog zapošljavanja radi vođenja evidencija o obveznicima uplata mirovinskog osiguranja. HZMO vodi vrlo opsežnu bazu podataka o poslodavcima i osiguranicima na temelju Zakona o mirovinskom osiguranju³ i podzakonskih propisa (Pravilnik o vođenju matične evidencije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje)⁴ u skladu s kojima se prijava zapošljavanja podnosi područnoj službi HZMO-a najranije osam dana prije početka radnog odnosa.

S obzirom na to da u zbirkama evidencije HZMO-a nije bilo moguće pretraživanje zaposlenika po bivšem poslodavcu (MUP), populacija slučajeva za ovo istraživanje prikupljena je tako što su iz evidencija Uprave za ljudske potencijale MUP-a prikupljeni podaci o policijskim službenicima (bez osobnih podataka) koji su napustili policijske jedinice u promatranom razdoblju, nakon čega su takvi podaci dostavljeni HZMO-u koji je na temelju njih pretražio svoje evidencije i provjerio jesu li registrirane prijave mirovinskog osiguranja za te podatke kod drugih poslodavaca. HZMO je radi zaštite osobnih podataka⁵ također izostavio osobne identifikacijske podatke bivših policijskih službenika, zbog čega se u prikupljenim podacima mogu pratiti samo prijave zapošljavanja (slučajevi zapošljavanja) te nije moguće utvrditi identitet osoba na koje se odnose. Zbog toga se u ovoj analizi i prikazu podataka navedeni podaci prikazuju kao broj „zapošljavanja“, a ne kao broj „bivših policijskih službenika“ jer postoji mogućnost da su neki policijski službenici u promatranom razdoblju mijenjali nekoliko poslodavaca, ali to zbog zaštite osobnih podataka nije vidljivo iz podataka HZMO-a.

Cilj ovog dijela analize jest utvrđivanje učestalosti zapošljavanja bivših policijskih službenika te vrsta djelatnosti u kojima su se zapošljavali nakon odlaska iz policijskih jedinica, kao i drugih obilježja poput vrste poslovnih subjekata kod kojih su zaposleni, trajanja zaposlenja i uspoređivanja navedenih podataka s onima o tvrtkama koje su najveći dobavljači robe i usluga za MUP.

² *Greco RC5 (2025)18 P3 Addendum to the Second Compliance Report, Croatia.*

³ Zakon o mirovinskom osiguranju, Narodne novine, broj 157/13., 151/14., 33/15., 93/15., 120/16., 18/18., 62/18., 115/18., 102/19., 84/2021. i 119/2022.

⁴ Pravilnik o vođenju matične evidencije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Narodne novine, broj 159/13., 22/15., 57/15., 125/15., 19/17., 22/19., 145/2020. i 151/22.

⁵ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka o slobodnom kretanju takvih podataka.

Ovaj dio istraživanja podijeljen je na dva dijela: prvi je usmjeren na najveće dobavljače MUP-a kao poslodavce bivših policijskih službenika, a drugi se odnosi na ostale poslovne subjekte kao poslodavce. Podaci o najvećim dobavljačima MUP-a za ovo istraživanje prikupljeni su od Uprave za materijalno-financijske poslove MUP-a koja je izradila popis poslovnih subjekata koji predstavljaju najveće dobavljače robe i usluga prema isplatama MUP-a.

U istraživanju nisu obuhvaćeni slučajevi zapošljavanja bivših policijskih službenika kod poslodavaca u inozemstvu, odnosno zapošljavanja u drugim državama članicama Europske unije.

2.2. Policijski službenici koji se nisu zaposlili nakon odlaska iz MUP-a

Prema podacima HZMO-a, evidentirano je 1.075 slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika od 2021. do 2024. godine. Podaci koji su dostavljeni iz HZMO-a obuhvaćaju naziv poslovnog subjekta, osobni identifikacijski broj poslodavca te vrijeme početka i završetka poslovnog odnosa. Zbog propisa kojim se uređuje zaštita osobnih podataka, HZMO nije mogao navoditi demografske podatke bivših policijskih službenika pa nije moguće utvrditi njihovu dob, spol, duljinu staža u MUP-u, vrstu prethodnog radnog mjesta u MUP-u ni slično.

Planirana je usporedba podataka MUP-a o odlasku policijskih službenika s podacima HZMO-a o zapošljavanju bivših policijskih službenika radi određivanja udjela bivših policijskih službenika koji nisu nastavili s radom kod drugih poslodavaca. Međutim, s obzirom na to da MUP vodi statistiku odlazaka iz MUP-a po policijskim službenicima, a HZMO statistiku po zapošljavanjima neovisno o tomu je li riječ o istom policijskom službeniku tijekom određenog razdoblja, usporedba je otežana, ali je ipak moguće donošenje zaključaka o broju policijskih službenika koji se nisu dalje zapošljavali. Budući da je u promatranom trogodišnjem razdoblju, prema podacima Uprave za ljudske potencijale MUP-a, do lipnja 2024. iz policije otišlo 2.255 policijskih službenika i ako ih je prema podacima HZMO-a kod drugih poslodavaca zaposleno najviše 1.075, to bi značilo da **najmanje 1.180 bivših policijskih službenika (52%) nije uopće registrirano u HZMO-u kao zaposleni** nakon odlaska iz MUP-a, odnosno nisu se dalje zapošljavali. Taj je podatak potrebno tumačiti kao najmanji mogući broj uvažavajući činjenicu da nije poznato jesu li u podacima HZMO-a o 1.075 zaposlenja isti službenici prijavljeni više puta u promatranom razdoblju ako su mijenjali poslodavce u razdoblju 2021. – 2024. godine. Ako su neki službenici zapošljavani više puta u promatranom razdoblju, to bi značilo da je broj nezaposlenih bivših policijskih službenika veći od navedenih 1.180.

Takvi podaci upućuju na zaključak da je većina od ukupno 2.255 policijskih službenika koji su napustili MUP vjerojatno otišla u mirovinu i dio njih nije nastavio s radnim aktivnostima kod drugih poslodavaca, što pokazuje smanjeni rizik od sukoba interesa u korist novog poslodavca. S obzirom na mogućnosti prijevremenog umirovljenja zbog uvjeta beneficiranog radnog staža, dio umirovljenih nastavio je zaposlenje do stjecanja uvjeta za punu mirovinu zato što 1.075 zapošljavanja ne bi moglo biti pokriveno iz ostalih kategorija prestanaka radnog odnosa u MUP-u. Prema znanstvenim istraživanjima, dob zaposlenika koji napuštaju policijske službe jedan je od ključnih čimbenika za daljnje zapošljavanje policijskih službenika, a uz to su važne i financijske obveze (Violanti, 1992).

2.3. Poslovni subjekti koji su najveći dobavljači MUP-a

Od Uprave za materijalno-financijske poslove MUP-a prikupljeni su podaci o najvećim dobavljačima, odnosno sastavljen je popis tvrtki koje su od 2021. do 2023. bile primatelji najvećih uplata za isporučenu robu ili usluge iz sredstava MUP-a. S obzirom na to da se podaci o rangu tvrtki razlikuju po pojedinim godinama, sastavljen je zajednički popis tvrtki za obuhvaćeno razdoblje.

Podaci o poslovnim subjektima koji su najveći dobavljači, odnosno koji ostvaruju najveće isplate MUP-a za isporučenu robu ili usluge od 2021. do 2023. povezani su s podacima o zapošljavanju bivših policijskih službenika prikupljenima od HZMO-a za isto razdoblje radi utvrđivanja broja evidentiranih slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika u tim poslovnim subjektima. Iz komparacije podataka vidljivo je da je od 43 poslovna subjekta koji su bili najveći dobavljači MUP-a, u šest tvrtki zaposleno ukupno 15 bivših policijskih službenika, a u 37 tvrtki **(86%) nije registrirano nijedno zapošljavanje** bivših policijskih službenika. Od šest tvrtki u kojima su zaposleni bivši policijski službenici, u njih četiri zaposlen je samo po jedan bivši policijski službenik.

Najviše slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika (njih devet) registrirano je u tvrtki Securitas Hrvatska d.o.o. koja se bavi privatnom zaštitom. Navedena je tvrtka prema podacima iz poslovnih baza Financijske agencije⁶ u 2023. imala oko 2.100 zaposlenika koji rade na raznim poslovima privatne zaštite, pregleda putnika u zračnim lukama, prijevoza novčanih pošiljki, zaštite objekata i sličnim poslovima. Ta je tvrtka prva po broju zaposlenika u djelatnosti privatne zaštite te su podaci o broju zaposlenih bivših policijskih službenika vjerojatno odraz potražnje na tržištu rada. S obzirom na to da je u toj tvrtki registrirano devet zapošljavanja bivših policijskih službenika, što predstavlja **većinu njihova zapošljavanja (60%) kod najvećih dobavljača**, takav se udio može objasniti čimbenicima veličine tvrtke i stanja na tržištu rada. Dakle, takva kretanja ljudskih potencijala odgovaraju uobičajenim kretanjima na tržištu rada (za struke s kojima su bili zaposleni u policiji) bez indikacija na mogući sukob interesa kao cilj zapošljavanja.

U tvrtki Span d.d. koja se bavi projektiranjem informacijskih sustava evidentirana su dva slučaja zapošljavanja bivših policijskih službenika. Tvrtka ima oko 540 zaposlenih te je u 2023. ostvarila više od 100 milijuna EUR prihoda od softverskih usluga, a nalazi se na osmome mjestu po broju zaposlenika u djelatnosti informacija i komunikacija.

Jedno zapošljavanje bivšeg policijskog službenika evidentirano je u tvrtki AKD d.o.o. koja se bavi izradom službenih isprava (osobne iskaznice, putovnice itd.). Tvrtka AKD imala je godišnji prihod oko 55 milijuna EUR u 2023. i oko 400 zaposlenika. Također po jedan bivši policijski službenik zaposlen je u tvrtki INA-Industrija nafte d.d. koja se bavi proizvodnjom i prodajom naftnih derivata, u tvrtki DOK-ING razminiranje d.o.o. koja se bavi poslovima razminiranja i kod poslodavca Braniteljska građevinska zadruga Osijek. Tvrtka INA-Industrija nafte d.d. ima oko 2.900 zaposlenih i u 2023. ostvarila je godišnji prihod oko 3,8 milijardi EUR. Tvrtka DOK-ING razminiranje d.o.o. u 2023. imala je oko 40 zaposlenih i oko 3,7 milijuna EUR prihoda. Braniteljska građevinska zadruga Osijek u 2023. imala je šest zaposlenih i prihode od 1,6 milijuna EUR.

⁶ <https://infobiz.fina.hr/>.

Pravilnik o načinu vođenja Registra godišnjih financijskih izvještaja te načinu primanja i postupku provjere potpunosti i točnosti godišnjih financijskih izvještaja i godišnjeg izvješća, Narodne novine, broj 1/16.

Navedeni podaci upućuju na zaključak da su najveći dobavljači MUP-a koji zapošljavaju bivše policijske službenike većinom **tvrtke s velikim brojem zaposlenih i velikim prihodima** iz drugih izvora te se bave poslovima u kojima postoji potreba zapošljavanja stručnjaka za područje sigurnosti. Nisu bili dostupni podaci s kojih su radnih mjesta iz policije otišli navedeni bivši policijski službenici (rukovodna ili operativna radna mjesta), kao ni na kojim su vrstama radnih mjesta zaposleni kod novih poslodavaca.

Tablica 1: Tvrtke najveći dobavljači MUP-a

	OIB	NAZIV	SJEDIŠTE	br. zapošlj. bivših pol. sl.
1	33679708526	SECURITAS HRVATSKA	Oreškovićevo 6 n/2	9
2	19680551758	SPAN	Koturaška 47	2
3	58843087891	AKD	Savska 31	1
4	27759560625	INA	Av. V. Holjevca 10	1
5	15224468702	BRANITELJSKA GRAĐEVINSKA ZADRUGA	Ivana Gundulića 5	1
6	82152372584	DOK-ING RAZMINIRANJE	Zadarska 80	1
7	67001695549	KING ICT D.O.O.	Zagreb, Buzinski prilaz 10	0
8	84214771175	ERICSSON	Krapinska 45	0
9	50056328499	PLETER USLUGE	Čerinina 23	0
10	08515564665	M.G.S.GRUPA D.O.O.	Žlibina 2	0
11	81793146560	HT-HRVATSKI TELEKOM	Radnička cesta 21	0
12	71712710811	ZELENI KVADRAT D.O.O.	Bjelovarska 42, Lukarišće	0
13	33548604975	SAFIR	Horvaćanska cesta 17	0
14	93566581281	TOP TERME	Trg bana J. Jelačića 16	0
15	18310253120	ISTRAŽIVAČ	Križnoga puta 151a	0
16	55648908488	AXIANS HRVATSKA D.O.	Borongajska cesta 81a	0
17	55717073948	MOVE ON MOBILITY SOL	Ljubljanska avenija 4	0
18	95858285634	COR	Dobriše Cesarića 31	0
19	12524143215	VARTEKS PRO	Zagrebačka 94	0
20	14227410484	RUMITAL	Črnomerec 31a	0
21	85148271926	TITAN	Željeznička 16, Vidovci	0
22	63073332379	HEP OPSKRBA	Ulica grada Vukovara 37	0

23	69048614769	UPGRADE	Stanka Pinjuha 15b	0
24	73497369534	TOI TOI	Kvintička 16	0
25	33116950552	INSIG2	Buzinska cesta 58	0
26	16687620362	TGT-ADRIATIK	Zadarska 18	0
27	89116114911	TITAN CONSTRUCTA	Zeleni trg 6a	0
28	07090221235	MINA PLUS	Zagrebačka 6	0
29	27269755927	PETRAN UMT	Osječka 64	0
30	56007827423	PORSCHE CROATIA	Miroslava Miholića 2	0
31	06397533408	CAPSULA INTERNA	Vatroslava Lisinskog 49	0
32	29035933600	MEĐIMURJE-PLIN D.O.O.	Obrtnička 4	0
33	74364571096	GRADSKA PLINARA	Radnička cesta 1	0
34	78502987192	MANANG	Vukovarska 22	0
35	95032181708	GDI	Baštijanova 52a	0
36	52724184128	KROKO PROIZVODNJA	Belostenčeva 8	0
37	83368668739	ISTRAŽIVAČ BENZ	Križnog puta 151a	0
38	14227410484	RUMITAL	Črnomerec 31a	0
39	75346450537	RAIFFEISEN LEASING	Radnička cesta	0
40	30176496729	GRAND AUTO	Ljubljanska avenija 4	0
41	95051040030	TORNADO RAZMINIRANJE	Kamenički Vrhovec 38	0
42	60273964543	DIZ-EKO	Božidarevićeva 9	0
43	20537224592	HEMCO	A. Starčevića 162/3	0

2.3.1. Trajanje zaposlenja kod najvećih dobavljača

Popis tvrtki najvećih dobavljača MUP-a povezan je s podacima HZMO-a o trajanju zaposlenja bivših policijskih službenika kako bi se utvrdilo je li riječ o kratkotrajnim prolaznim radnim mjestima nakon odlaska iz policijskih jedinica ili je odabir za zapošljavanje u tim tvrtkama trajniji izbor bivših policijskih službenika.

Rezultati analize pokazuju da je u tvrtki Securitas Hrvatska, u kojoj je zaposleno najviše bivših policijskih službenika u ovoj skupini, trajanje zaposlenja bilo najkraće, odnosno bivši policijski službenici prosječno su bili zaposleni 278 dana. U tvrtki AKD d.o.o. registrirano je jedno zaposlenje bivših policijskih službenika koje je trajalo 492 dana. U Braniteljskoj građevinskoj zadrugi Osijek evidentirano je jedno zaposlenje od 613 dana, a u tvrtki DOK-ING Razminiranje d.o.o. registrirano je jedno zaposlenje bivšeg policijskog službenika koje je trajalo 599 dana. U informatičkoj tvrtki Span d.d. prosječna zaposlenost dvaju bivših policijskih službenika bila je 720 dana. Najdulje zaposlenje bivšeg policijskog službenika u ovoj skupini je u tvrtki INA-Industrija nafte d.d. u kojoj je u promatranom razdoblju evidentirano zaposlenje od 1.238 dana. Podaci pokazuju da se najveći broj bivših

policijskih službenika (oko 60%) **ne zadržava dulje od godinu dana** na radnim mjestima u tvrtkama koje su najveći dobavljači MUP-a, što indicira na smanjeni sukob interesa i u skladu je s uobičajenim kretanjima na tržištu rada.

Tablica 2: Broj i trajanje zaposlenja u najvećim dobavljačima MUP-a

tvrtka	broj zapošljavanja bivših pol. sl.	prosječan br. dana
SECURITAS HRVATSKA	9	278
SPAN	2	720
AKD	1	492
INA	1	1238
BRANITELJSKA GRAĐEVINSKA ZADRUGA	1	613
DOK-ING RAZMINIRANJE	1	599

2.3.2. Odnos zaposlenih u tvrtkama najvećim dobavljačima MUP-a i zaposlenih u drugim tvrtkama

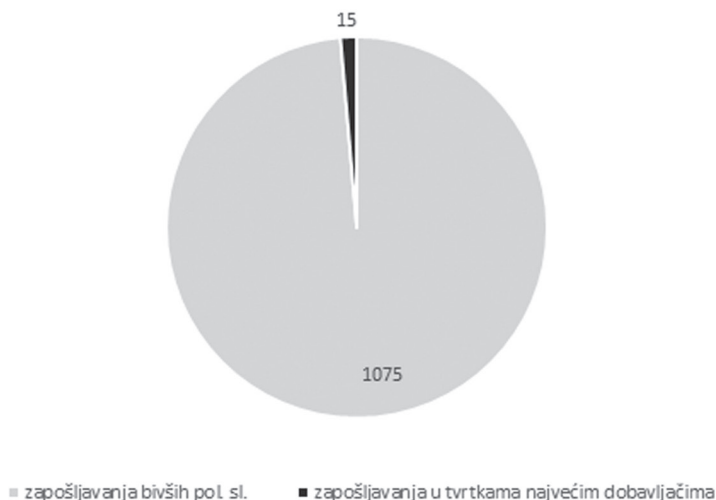
Ako se uspoređi ukupan broj zapošljavanja bivših policijskih službenika s brojem policijskih službenika zaposlenih u tvrtkama koje su najveći dobavljači MUP-a, vidljivo je da je u tim tvrtkama evidentirano samo 15 slučajeva zapošljavanja od 1.075 ukupno evidentiranih zapošljavanja prema podacima HZMO-a. Prema navedenim podacima, zapošljavanje u **tvrtkama najvećih dobavljača predstavlja vrlo maleni udio zapošljavanja (1,6%) bivših policijskih službenika.**

Tablica 3: Broj zapošljavanja u najvećim dobavljačima MUP-a u odnosu na druge tvrtke

vrsta tvrtke	broj zapošljavanja
ukupno zapošljavanja bivših policijskih službenika	1.075
zapošljavanja bivših policijskih službenika u tvrtkama najvećim dobavljačima	15

Od tih 15 slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika u tvrtkama najvećim dobavljačima, većina njih (devet) zaposlena je u istoj zaštitarskoj tvrtki u kojoj su zapošljavanja bila najkraća, što također upućuje na nizak rizik od sukoba interesa.

Grafikon 1: Zapošljavanje u najvećim dobavljačima MUP-a u odnosu na druge tvrtke



2.3.3. Tvrtke najveći dobavljači bez zapošljavanja bivših policijskih službenika

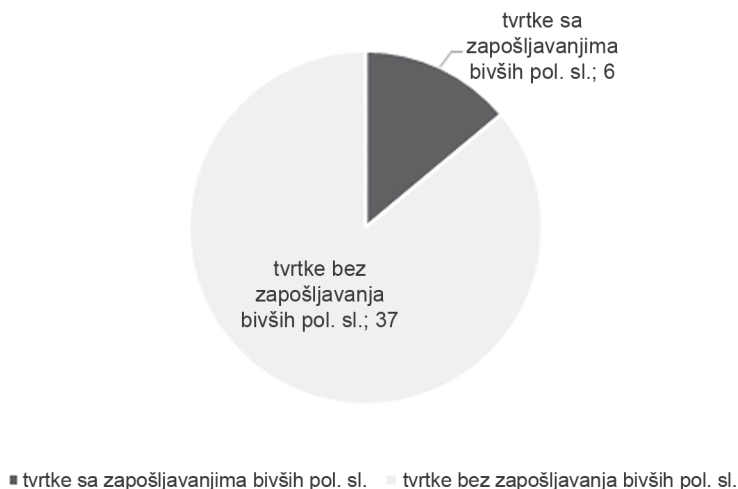
Od tvrtki koje predstavljaju najveće dobavljače MUP-a, velika većina njih, odnosno **86% nema registriranih zapošljavanja bivših policijskih službenika**, što upućuje na zaključak da za poslovanje nije važan taj čimbenik. Samo šest tvrtki iz ove skupine ima evidentirano zapošljavanje bivših policijskih službenika, što iznosi 14% obuhvaćenih tvrtki, dok ostatak tvrtki iz te skupine – odnosno njih 86% – nema registriranih zapošljavanja bivših policijskih službenika. Navedeni podaci upućuju na zaključak da ne postoji povezanost između zapošljavanja bivših policijskih službenika i poslovanja njihova novog poslodavca s MUP-om.

Tablica 4: Najveći dobavljači bez zaposlenih bivših policijskih službenika

najveći dobavljači MUP-a	broj	udio u %
tvrtke sa zapošljavanjima bivših policijskih službenika	6	13,95
tvrtke bez zapošljavanja bivših policijskih službenika	37	86,05

Iz grafičkog prikaza vidljivo je da velika većina najvećih dobavljača nema registriranih slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika.

Grafikon 2: Najveći dobavljači MUP-a i zapošljavanje bivših policijskih službenika



2.4. Drugi poslovni subjekti kod kojih su zaposleni bivši policijski službenici

2.4.1. Općenito

Podaci HZMO-a o broju slučajeva zapošljavanja (1.075) pregledani su po nazivima poslodavaca te su potom pretraživani po učestalosti pojedinih poslodavaca, nakon čega su poslodavci prigodno grupirani po vrstama djelatnosti za koje su registrirani ili kojima se pretežito bave (uglavnom prateći osnovne skupine iz Nacionalne klasifikacije djelatnosti NKD/2007).⁷ Cilj ovog dijela analize jest prikupljanje podataka o vrsti djelatnosti u kojima se bivši policijski službenici zapošljavaju kod novih poslodavaca.

⁷ Zakon o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, Narodne novine, br. 98/94.; Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007., Narodne novine, broj 58/07. i 72/07.

Tablica 5: Zapošljavanja bivših policijskih službenika po djelatnostima

djelatnost	broj zapošljavanja	udio u %
trgovina robom široke potrošnje	110	17,97
prijevoz, logistika, željeznica, zračni prijevoz	87	14,22
građevinarstvo, interijeri itd.	81	13,24
zaštitarski poslovi, privatna sigurnost	77	12,58
ugostiteljstvo	50	8,17
bankarstvo, osiguranja, savjetovanja	21	3,43
zdravstvo, domovi za starije itd.	23	3,76
ministarstva, županije, fondovi itd.	23	3,76
poljoprivreda, šumarstvo, ribarstvo	19	3,10
hoteli, turizam, agencije	27	4,41
prerađivačka industrija	24	3,92
obrazovanje, kultura, sport	15	2,45
zatvorski i pravosudni sustav	14	2,29
gradovi, holding, komunalije	7	1,14
proizvodnja ili održavanje vozila	6	0,98
vođenje kućanstava	5	0,82
org. jedinice MUP-a (neovlaštena rm.)	4	0,65
poštanske usluge, dostava	4	0,65
vatreno oružje, pirotehnika	4	0,65
tvrtke za privremeno zapošljavanje	3	0,49
maloprodaja naftnih derivata	4	0,65
stručne, tehničke i znanstvene	2	0,33
informatika, softver, usluge	2	0,33
ukupno	612	

U djelatnosti trgovine odnosno maloprodaje i veleprodaje robe široke potrošnje te u prehrambenoj industriji ukupno je evidentirano 110 zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- maloprodaja robe široke potrošnje (Konzum, Tommy, Lidl, Spar, Studenac itd.): 62
- drugi poslovni subjekti u djelatnosti trgovine i usluga: 40
- drogerije i kozmetika (DM): 4
- parfumerije: 2
- maloprodaja namještaja: 2
- prehrambena industrija (PIK): 2
- promet tekstila: 2.

U prijevozničkim, transportnim i logističkim djelatnostima, djelatnostima prodaje i održavanja vozila te djelatnostima vezanim uz druge vrste prometa (zračni, željeznički promet itd.) ili djelatnosti registriranja vozila evidentirano je ukupno 87 slučajeva zapošljavanja

bivših policijskih službenika:

- prijevozničke djelatnosti: 44
- autokuce, servisi, limarije: 21
- logistika: 7
- Hrvatske željeznice Infrastruktura: 5
- taxi usluge: 3
- brodski prijevoz, pomorci: 3
- Centar za vozila Hrvatske: 2
- zračni prijevoz (Croatia Airlines): 1
- gradski prijevoz (ZET): 1.

U poslovnim subjektima koji se bave djelatnostima građevinarstva i povezanim poslovima obrade drva, metala ili drugih građevnih predmeta evidentiran je ukupno 81 slučaj zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- građevinarstvo: 48
- instalaterske usluge: 18
- prerada drva ili piljenje: 8
- obrada metala: 4
- uređenje interijera: 3
- geodetski poslovi: 1
- fasadni radovi: 1
- obrada kamena: 1
- betonara: 1.

U djelatnostima zaštitarskih poslova, privatne sigurnosti i drugih povezanih djelatnosti evidentirano je ukupno 77 slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika. U toj su djelatnosti bivši policijski službenici zaposleni u više od deset tvrtki koje se bave poslovima privatne sigurnosti (Securitas, Sokol, Storm, Mediteran, Alpha, Lav, Eurolex, Boxer itd.).

U poslovnim subjektima koji se bave ugostiteljskim djelatnostima evidentirano je ukupno 50 slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika. Iz podataka o tvrtkama nije moguće detaljnije prikazati u koje su vrste ugostiteljske djelatnosti uključeni (restorani, priprema hrane, pića itd.).

U djelatnostima bankarstva, osiguravajućih društava, knjigovodstva, investiranja i poslovnog savjetovanja registriran je ukupno 21 slučaj zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- bankarstvo (Zagrebačka, Privredna, Erste banka): 4
- osiguravajuća društva: 5
- Financijska agencija: 1
- knjigovodstvo: 4
- investiranje: 4
- nekretnine: 2
- poslovno savjetovanje: 1.

U djelatnostima zdravstva, farmacije, laboratorija, domova zdravlja, domova za starije te pomoći starijima, evidentirana su ukupno 23 slučaja zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- domovi zdravlja ili starački domovi: 7
- pružanje pomoći u kućama: 7

- laboratoriji: 2
- županijski zavodi za zdravstvena osiguranja: 2
- KBC Zagreb: 2
- farmaceutska industrija: 1
- optika: 1
- dom za psihički bolesne: 1.

U ministarstvima i drugim tijelima javne ili državne vlasti evidentirana su ukupno 23 slučaja zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- ministarstva (Ministarstvo obrane, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja itd.): 11
- Ministarstvo financija (carina): 7
- Fond za obnovu: 2
- Sabor: 1
- Ured vijeća za nacionalnu sigurnost: 1
- županije: 1.

U djelatnostima poljoprivrede, šumarstva i ribarstva te povezanih djelatnosti evidentirano je ukupno 19 slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- obiteljska poljoprivredna gospodarstva: 13
- šumarstvo: 2
- cvjećarstvo, vrtlarstvo: 3
- ribarstvo: 1.

U djelatnostima turizma, hotelijerstva, turističkih agencija te povezanih usluga za turističke djelatnosti evidentirano je ukupno 27 slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- hoteli: 19
- turističke agencije: 5
- turističke zajednice: 1
- iznajmljivanje plovila: 1
- organiziranje izleta: 1.

U djelatnosti prerađivačke industrije registrirana su 24 slučaja zapošljavanja na poslovima prerade metala, izrade ili održavanja strojeva, održavanja brodova, prerade papira itd.

U djelatnostima obrazovanja, sporta, kulture ili karitativnim aktivnostima registrirano je ukupno 15 zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- ustanove koje se bave sportskim djelatnostima: 6
- nacionalni ili županijski nogometni savez: 2
- osnovna škola: 4
- arheologija: 1
- odbojkaški klub: 1
- gradski Crveni križ: 1.

U zatvorskom i pravosudnom sustavu te odvjetništvu evidentirano je ukupno 14 slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- kaznionice (Lepoglava, Požega): 5
- zatvori (Zagreb, Bjelovar, Varaždin, Split): 5
- Općinski radni sud: 2
- odvjetnički ured: 1
- ŽDO Osijek: 1.

U gradskim tvrtkama, holdingu i drugim povezanim djelatnostima poput komunalnih poslova ili poslova zaštite okoliša evidentirano je ukupno sedam slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- komunalne tvrtke: 6
- gradski holding: 1.

U djelatnostima proizvodnje ili nadogradnje vozila te maloprodaje dijelova evidentirano je ukupno šest zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- proizvodnja vozila: 2
- maloprodaja automobilskih dijelova: 2
- vulkanizer: 1
- tvrtke za nadograđivanje vozila: 1.

U djelatnostima vođenja i održavanja kućanstva evidentirano je ukupno pet zapošljavanja bivših policijskih službenika.

U drugim organizacijskim jedinicama policije na neovlaštenim radnim mjestima, u civilnoj zaštiti ili na neovlaštenim mjestima u MUP-u evidentirana su ukupno četiri slučaja zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- policijske uprave: 2
- vatrogasna društva: 2.

U tvrtkama koje se bave telekomunikacijskim poslovima nije zabilježeno nijedno zapošljavanje bivših policijskih službenika, dok su u poslovnim subjektima koji se bave poštanskim uslugama i dostavama registrirana ukupno tri slučaja zapošljavanja bivših policijskih službenika.

U djelatnostima proizvodnje ili prodaje vatrenog oružja i pirotehnike evidentirana su ukupno četiri slučaja zapošljavanja bivših policijskih službenika:

- proizvodnja vatrenog oružja: 2
- pirotehnika: 2.

U poslovnim subjektima koji se bave prodajom naftnih derivata evidentirana su četiri slučaja zapošljavanja bivših policijskih službenika.

U djelatnosti izrade informatičkog softvera, informatičke opreme i usluga evidentirana su ukupno dva slučaja zapošljavanja bivših policijskih službenika te u djelatnostima stručnih, tehničkih i znanstvenih djelatnosti.

2.4.2. Nerazvrstane djelatnosti

U prethodno prikazane podatke uključeno je ukupno 612 zapošljavanja (57% podataka HZMO-a) za koja je pretraživanjem poslovnih baza utvrđena pretežita djelatnost. Takvi podaci predstavljaju većinu podataka HZMO-a i mogu biti valjana osnova za donošenje zaključaka o osnovnim obilježjima djelatnosti na kojima se zapošljavaju bivši policijski službenici.

U obrtima za koje nije bilo moguće utvrditi kojom se vrstom djelatnosti bave registrirano je 110 slučajeva zapošljavanja bivših policijskih službenika. Velik broj zapošljavanja u obrtima i malim gospodarskim subjektima također je pokazatelj uobičajenih kretanja na tržištu rada i indicira da je zapošljavanje bivših policijskih službenika dio aktivnosti koje su pod utjecajem potreba za zaposlenicima, uvažavajući vrste poslova koje su obavljali u policiji.

Za ostala 353 slučaja zapošljavanja u vremenu raspoloživom za provođenje te analize nije bilo moguće utvrditi koja je djelatnost prema bazi Fine određena kao pretežita, s obzirom

na činjenicu da su pojedine tvrtke registrirane za vrlo velik broj djelatnosti (pojedine tvrtke imaju registrirano više od 70 djelatnosti).

Tablica 6: Zapošljavanja kod poslodavaca čija djelatnost nije utvrđena

poslovni subjekti za koje nije utvrđena vrsta djelatnosti	broj
tvrtke	353
obrti	110

2.4.3. Trajanje zaposlenja

Podaci HZMO-a o trajanju zaposlenja grupirani su po rasponima iz kojih je vidljivo da je velik broj bivših policijskih službenika u promatranom razdoblju nakon odlaska iz policijskih jedinica **bio zaposlen kod drugih subjekata do 99 dana (37,7% zaposlenja)**. Takvi podaci pokazuju da je velik udio bivših policijskih službenika mijenjao poslodavca u roku oko tri mjeseca nakon zapošljavanja. U skupini zaposlenih od 100 do 299 dana registrirano je 23,9% zaposlenja od ukupnog promatranog broja zapošljavanja bivših policijskih službenika. Te dvije najkraće skupine razdoblja zaposlenja obuhvaćaju 62% svih zapošljavanja, iz čega proizlazi da je u razdoblju oko godinu dana većina bivših policijskih službenika promijenila poslodavca, što također upućuje na smanjen rizik sukoba interesa.

Za manje od 10% bivših policijskih službenika evidentirano je zaposlenje kod novog poslodavca u roku duljem od 700 dana. Takvi podaci pokazuju da samo manji dio bivših policijskih službenika ostaje raditi za novog poslodavca.

Tablica 7: Broj zaposlenja po vremenskim rasponima

trajanje zaposlenja	broj	udio u %
700 ili više dana	105	9,83
500 – 699 dana	118	11,05
300 – 499 dana	187	17,51
100 – 299 dana	255	23,88
1 – 99 dana	403	37,73

2.4.4. Rasprava

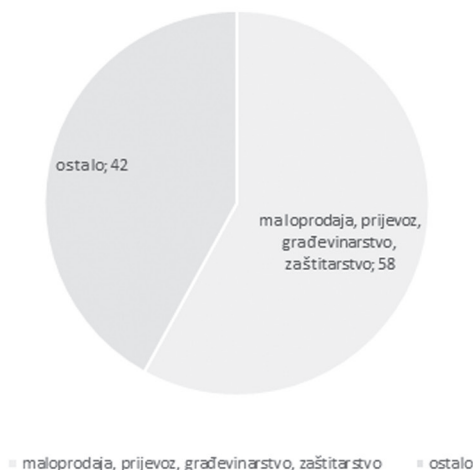
Rezultati dijela ove studije o zapošljavanju bivših policijskih službenika u pojedinim djelatnostima pokazuju da je najveći udio zapošljavanja policijskih službenika nakon napuštanja policijske službe **u djelatnostima maloprodaje, prijevoza, građevinarstva i privatne zaštite koje ukupno čine 58%** registriranih slučajeva zapošljavanja. Podaci o tim djelatnostima HZMO-a djelomično se poklapaju s onima o broju zaposlenih u djelatnostima Državnog zavoda za statistiku. U Hrvatskoj je prema podacima Državnog zavoda za statistiku za 2022.⁸ najviše osoba zaposleno u prerađivačkoj industriji, trgovini na veliko i malo te u obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti. U tim je djelatnostima omjer broja zapošljavanja bivših policijskih službenika sličan omjeru ukupnih zapošljavanja te bi se u tom smislu za-

⁸ RAD-2022-2-1/12, <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29234>.

pošljavanje bivših policijskih službenika moglo objasniti kao odraz udjela najzastupljenijih gospodarskih djelatnosti u Hrvatskoj. Udio zapošljavanja u privatnoj zaštiti od 12,6% nešto je drugačiji nego u općoj populaciji, što je odraz stečene struke i profesionalne sličnosti takve vrste poslova s onim policijskim.

Dio podataka o zapošljavanju može se objasniti i tezom o usmjeravanju bivših policijskih službenika na druge vrste poslova, odnosno usmjeravanjem prema vrstama djelatnosti koje traže najviše zaposlenika u Hrvatskoj. U tom smislu moguće je objasniti zapošljavanje bivših policijskih službenika u drugim ministarstvima ili javnoj upravi (peta najzastupljenija djelatnost prema DZS/2022.), u djelatnostima građevinarstva (šesta djelatnost po zastupljenosti prema DZS/2022.) te u djelatnostima prijevoza i skladištenja (sedma djelatnost po zastupljenosti). Sličnom komparacijom podaci opravdavaju i zapošljavanje bivših policijskih službenika u djelatnostima domova za starije te ostalim uslužnim djelatnostima, dok je u usporedbi s ukupnim brojem zaposlenih u kulturi, obrazovanju i znanosti zapošljavanje bivših policijskih službenika znatno manje nego u općoj populaciji.

Grafikon 3: Vrste djelatnosti u kojima su zaposleni bivši policijski službenici (u %)



Podaci o slučajevima zapošljavanja registriranim u HZMO-u nakon napuštanja policijske službe pokazuju **veliku raširenost po raznim vrstama djelatnosti i poslovnih subjekata**, a takve tendencije dijelom prate ukupne udjele zapošljavanja u pojedinim djelatnostima u Hrvatskoj. Navedeni podaci upućuju na zaključak da većina bivših policijskih službenika radi poslove u kojima može koristiti stručna znanja ili u kojima se može prilagoditi drugim vrstama traženih poslova. Pritom, službeni podaci s bivšeg radnog mjesta nisu prednost u zapošljavanju jer se većina tih djelatnosti ne preklapa s nadležnošću ili poslovima policije, nego možda bivšim policijskim službenicima koriste stečene navike ili profesionalni pristup poslu kao dio policijske kulture. U znanosti su poznate teze o tome da su policijski službenici stekli važno iskustvo i imaju specifično obrazovanje zbog čega su poželjni i korisni na raznim vrstama poslova u društvu (Brunet, 2008). Navedeni podaci ne upućuju na zaključak o znatnom ciljanom zapošljavanju u djelatnostima koje su povezane s poslovanjem policijskih jedinica ili u kojima bi se mogli koristiti službeni podaci policije za unaprjeđivanje privatnog poslovanja.

U usporedbi s prikazanim podacima o zapošljavanju kod najvećih dobavljača MUP-a, može biti opravdan zaključak da se iznimno malen broj bivših policijskih službenika zapošljava u tvrtkama koje su veliki dobavljači te da je **rizik pojave sukoba interesa u poslovanju s MUP-om ograničen na eventualne pojedinačne slučajeve**. Takvi podaci opravdavaju zaključak da nisu potrebne sustavne mjere prema svim policijskim službenicima koji odlaze iz MUP-a. Podaci o visokom udjelu tvrtki iz područja sigurnosti upućuju na uobičajen profesionalni tijek i stručnost u toj vrsti poslova te nastavak istovrsnog stručnog rada kod drugih poslodavaca.

Kretanja na tržištu rada mogu se objasniti i okolnošću da je dio policijskih službenika imao različitu struku prije stjecanja prekvalifikacije za policajca ili završavanja studija kriminalistike pa im prethodna struka ili neki drugi studij omogućuju zapošljavanje kod raznih poslodavaca nakon prestanka radnog odnosa. Vjerojatno se određeni udio bivših službenika odlučuje na promjenu struke, odnosno stjecanje kvalifikacija za nove djelatnosti. Pojave promjene struke ili zapošljavanja u drugim djelatnostima gdje vlada veća potražnja (npr. trgovina i usluge, elektroindustrija, graditeljstvo itd.) uočene su i u nekim drugim strukama (Rogošić, 2020; Letina, 2015). Drugačija je situacija zbog velikog broja poslodavaca i potražnje za točno određenom strukom (npr. liječnici; Polasek, 2020; Ostojić, 2012).

Zapošljavanje u drugim djelatnostima nakon odlaska iz primarne policijske struke u znanosti je opisano pojmom tzv. premosnog zapošljavanja (engl. *bridge employment*) odnosno nastavkom rada do dobi za redovnu mirovinu jer je većinom riječ o odlasku u mirovinu po povoljnijim beneficiranim uvjetima. Inozemna istraživanja pokazala su česta zapošljavanja bivših policijskih službenika koji ranije odlaze u mirovinu u djelatnostima kojima su se uz suglasnost bavili izvan radnog vremena (Hill, 213, 7). Sklonost prelaska bivših policijskih službenika iz primarne struke u druge vrste djelatnosti ovisi o obilježjima pojedinog službenika: jačini osjećaja strukovnog identiteta, samopercepciji profesionalnih stereotipova, zadovoljstvu karijerom i mogućnostima daljnjeg obrazovanja (Hill, 2013; Hill, 2015).

2.5. Medijska analiza sadržaja o zapošljavanju bivših policijskih službenika

2.5.1. Cilj, metode i rezultati

Analiza medijskih objava provodi se metodom analize sadržaja čiji rezultati mogu pružati podatke o tome je li zapošljavanje bivših policijskih službenika kod novih poslodavaca percipirano u sredstvima javnog priopćavanja kao društveni problem u smislu rizika postojanja kažnjivih radnji, nepravilnosti ili potencijalnog sukoba interesa u korist novog poslodavca. Za potrebe ovog istraživanja analizirane su objave na *online* portalima triju najčitanijih tiskanih dnevnih novina na nacionalnoj razini (Jutarnji list, Večernji list i 24sata) za 2020., 2021., 2022. i 2023. godinu.

Za pretraživanje je korištena napredna internetska tražilica (*Google Advanced Search*)⁹ u koju su upisivane kombinacije matrice pojmova „bivši“, „nekadašnji“, „policajac“, „policijski službenik“ itd. Pretraživanje je provedeno u odnosu na internetsku adresu pojedinog medija uz usmjeravanje pretraživanja na određene godine. Nakon izrade popisa rezultata pretraživanja po pojedinoj kombinaciji ključnih riječi odnosno po godini i po mediju, de-

⁹ https://www.google.com/advanced_search.

taljnije je pregledano prvih 50 rezultata radi utvrđivanja elemenata sadržaja objave o bivšim policijskim službenicima. U sadržaju objave promatrane su varijable poput identiteta bivših policijskih službenika, bivšeg radnog mjesta u policiji, novog poslodavaca, vrste poslova kod novog poslodavca, stajališta medija prema novom zapošljavanju, opisivanja zapošljavanja kao nepravilnog odnosno etički ili zakonski neprihvatljivog, uključenosti relevantnih javnih subjekata u komentiranje navedenog pitanja te eventualnog predlaganja mjera za prevenciju ili za suzbijanje nepravilnosti. Analiza medija znanstvena je metoda koja pomaže u razumijevanju društvenih procesa s obzirom na to da mediji u demokratskim sustavima trebaju kontrolirati tijela vlasti i bilježiti društvene događaje, isticati glavne aktere i iznositi prijedloge relevantnih javnih subjekata za rješavanje problema. Analitička matrica pripremljena za objave obuhvaća navode kažnjive radnje povezane sa sukobom interesa, kategorije sadržaja naslova, dužine teksta, čitanosti i ponavljanja objava o istoj temi.

Prema rezultatima pretraživanja, teme u kojima se spominju bivši policijski službenici zastupljene su u medijima, ali se velik dio odnosi na pozitivne vijesti ili na iznošenje stručnih stajališta (npr. pojašnjavanje policijskih ovlasti, komentiranje aktualnih kriminalističkih istraživanja itd.). Takvi podaci o korištenju bivših policijskih službenika kao komentatora pojedinih događaja upućuju na zaključak da ih mediji promatraju kao **stručne i profesionalne bivše službenike** koji mogu imati ulogu relevantnih subjekata za iznošenje prijedloga u javnosti. To je važno za promatranje uloge bivših policijskih službenika u društvu jer ih se pozicionira izvan konteksta negativnih pojava, istodobno pridonoseći ulozi medija u demokratskom društvu.

S obzirom na namjenu ove analize, za daljnje istraživanje promatrane su samo objave koje su se odnosile na kažnjive radnje bivših policijskih službenika. Objave u 2020. o kažnjivim radnjama bivših policijskih službenika odnosile su se na slučaj slanja intimnih poruka djevojčici, zatim na pokušaj iznude čiji je počinitelj bivši policijski službenik koji je glumio u kriminalističkoj TV seriji, kazneni postupak protiv bivšeg policijskog načelnika za krađu zlata oduzetog tijekom istraživanja kaznenih djela, kršenje prometnih propisa i slične teme. Neke od tema objavljujane su u nizu od više objava u kratkom razdoblju, što upućuje na to da su te teme mediji procijenili kao važne društvene probleme.

Objave u 2021. odnose se na naručivanje kaznenih djela protiv članova obitelji, dovršetak postupka za krađu zlata, ranjavanje na benzinskoj postaji, vođenje postupka o curenju podataka o posebnim dokaznim radnjama, postupak protiv bivšeg rukovoditelja zbog prekoračenja brzine, sudjelovanja u prikrivanju vlasništva nad nekretninama bivšega gradonačelnika i druge. U toj godini objavljen je članak o prelasku zamjenika ravnatelja policije u tvrtku koja se bavi prehrambenom industrijom.¹⁰ U tom tekstu, osim policijskog rukovoditelja o kojem se piše u članku, sporedno su navedeni podaci o zapošljavanju bivšega glavnog ravnatelja policije u drugoj tvrtki te kratki pregled drugih zapošljavanja poznatih viših rukovoditelja policijskih službenika, ali u pozitivnom kontekstu u smislu **traženosti takvih kadrova u poslovima sigurnosti**. U objavljenom tekstu medij koristi kontekst profesionalnosti, odnosno navedeno je da su to primjeri „najpoželjnijih kadrova za koje se otimaju domaće kompanije“. Taj je članak jedini u promatranom razdoblju koji se bavi zapošljavanjem bivših policijskih

¹⁰ <https://www.24sata.hr/news/u-mup-u-bio-37-godina-sad-ce-cuvati-martinu-dalic-covjek-se-zasiti-pojave-se-drugi-planovi-745305> (pristupljeno 29. 11. 2024.).

službenika. Nisu bili dostupni podaci o čitanosti, odnosno broju pregleda navedenog članka, samo je ispod objave upisano 207 komentara čitatelja.

U 2022. promatrane objave odnosile su se na teme o napadu na policijsku službenicu, seriji krađa iz elitnih objekata, organiziranju krijumčarenja preko granice, odavanju informacija, osuđivanju za primanje mita zbog odavanja podataka i druge. Od navedenih slučajeva prikazanih u medijima promatrane godine jedan je slučaj bio povezan s poslovanjem MUP-a, a odnosio se na policijskog službenika zaposlenog na poslovima informatike koji je pripremao specifikacije tehničke opreme u dogovoru s tvrtkom koja je dobavljač MUP-a te je otkriven mjerama tajnog nadzora. O navedenom slučaju nije bilo pisano u nastavcima, izjave nisu davali drugi relevantni društveni subjekti niti su iznošeni prijedlozi potrebe regulacije navedenog područja, što upućuje na zaključak o izostanku velikog interesa javnosti ili struke za navedenu temu.

Objave o kažnjivim radnjama bivših policijskih službenika u 2023. odnosile su se na seriju oružanih razbojništava, krađe iz elitnih stanova, dovršetak kaznenog postupka o krađi zlata iz sefa, provedbu postupka za pomaganje u pucnjava u noćnom klubu, skupinu koja se bavila krijumčarenjem, obračun s mladićem zbog ljubomore te na vođenje kaznenog postupka protiv informatičkog službenika iz prethodne godine, kao i na načelnika postaje koji je odavao podatke poduzetniku i pokušao prikriti poruke te druge slučajeve. Nijedan medijski članak nije se odnosio na zapošljavanje bivših policijskih službenika.

2.5.2. Rasprava

Među medijskim objavama u promatranom razdoblju pronađen je samo jedan članak u kojem je opisan događaj kad je policijski službenik koristio službene podatke za pogodovanje poslovanju druge tvrtke koja je nabavljala tehničku opremu za policijske jedinice. U tom članku nije problematizirano općenito zapošljavanje bivših policijskih službenika u smislu negativne aktivnosti odnosno potencijalne kažnjive radnje, sukoba interesa, odavanja podataka ili slične pojave, nego se događaju pristupilo kao pojedinačnom slučaju.

Rezultati analize medijskih tekstova opravdavaju zaključak da mediji percipiraju nepravilnosti kao pojedinačne slučajeve, a ne raširenu pojavu. Medijska analiza ne pokazuje da je zapošljavanje bivših policijskih službenika istaknuto kao tema od posebnog javnog interesa te o njoj nije posebno raspravljano niti su predlagane izmjene ili reforme nekih područja. Iz takvih rezultata proizlazi zaključak da pitanje mogućeg sukoba interesa bivših policijskih službenika u javnosti nema status javnog problema u Republici Hrvatskoj.

3. PRITUŽBE I PODNESCI NA RAD POLICIJSKIH SLUŽBENIKA PRIJE I POSLIJE NAPUŠTANJA SLUŽBE

3.1. Općenito

Za provedbu studije **pribavljeni su podaci o sumnji na sukob interesa policijskih službenika tijekom aktivne službe** te su **provjereni podaci o podnošenju podnesaka u kojima se upućuje na sumnju u nepravilnosti** koje čine policijski službenici **nakon napuštanja službe**. Osim što taj dio analize pokazuje relativno nisku učestalost takvih pojava, ujedno pokazuje i razinu učinkovitosti sustava nadzora u otkrivanju nepravilnosti.

Ne postoje uspostavljene sustavne evidencije koje bi omogućile praćenje i identifikaciju nepravilnosti koje bi počinili bivši policijski službenici nakon što napuste službu. Iako ta

situacija ograničava mogućnost detaljne analize, smatramo da je razumijevanje dinamika aktivnosti koje policijski službenici čine tijekom obavljanja službe ključno za eventualni razvoj odgovarajućih mjera koje bi mogle smanjiti rizik od sukoba interesa te očuvati povjerenje javnosti u rad policijskih institucija. S obzirom na navedeno, analizirani su dostupni podaci koji mogu poslužiti kao valjana osnova za izvođenje drugih zaključaka. Podaci mogu pružiti korisne smjernice za buduće istraživanje i razvoj politika koje bi omogućile bolje praćenje i prevenciju potencijalnih nepravilnosti. Obavljanje poslova izvan radnog vremena ponekad je oblik tranzicije i pripremanja za djelatnost kojom će se policijski službenik baviti nakon umirovljenja (Violanti, 1992).

U Republici Hrvatskoj fizičke i pravne osobe mogu podnositi pritužbe i podneske na rad policijskih službenika.¹¹ **Pritužbe mogu podnijeti fizičke i pravne osobe koje smatraju da su djelovanjem ili propuštanjem djelovanja policijskog službenika u primjeni policijskih ovlasti prekršena njihova prava ili slobode.** Na pritužbe koje su podnesene nakon propisanog roka i ne sadrže potrebne propisane podatke ili podaci na zahtjev nadležnih službi MUP-a nisu dopunjeni, kao i na podneske čijim se sadržajem ne upućuje na nepravilnosti u primjeni policijskih ovlasti (npr. neetična ponašanja, nedolična ponašanja izvan službe i sl.) primjenjuju se odredbe zakona kojima se propisuje sustav državne uprave. Upute o podnošenju pritužbi i podnesaka javno su dostupne, među ostalim, i na internetskim stranicama Vlade Republike Hrvatske.¹² Evidencija podnesaka i pritužbi podnesenih protiv policijskih službenika i drugih zaposlenika vodi se u MUP-u.

S obzirom na rezultate provjere navoda, pritužbe i podnesci mogu biti ocijenjeni kao:

- utemeljeni – prikupljenim dokazima potvrđeni su svi bitni navodi pritužbe
- djelomično utemeljeni – argumentirano je potvrđen samo dio navoda, dok je dio navoda ili neutemeljen ili ga nije bilo moguće potvrditi
- neutemeljeni – u cijelosti je pouzdano potvrđena i dokazana neutemeljenost svih navoda u pritužbi
- nepotvrđeni – nije bilo moguće prikupiti saznanja koja bi potkrijepila tvrdnje podnositelja pritužbe, posebno kad verbalni iskaz podnositelja opovrgavaju iskazi policijskih službenika navedenih u pritužbi, a svjedoka ili očevidaca kao ni materijalnih dokaza nema.

U nastavku su analizirani podaci podnesenih podnesaka i pritužbi od 1. siječnja 2021. do zaključno 30. rujna 2024.¹³ u kojima je iskazana sumnja u rad policijskih službenika izvan MUP-a.¹⁴

¹¹ Zakon o policiji, Narodne novine, broj: 34/11., 130/12., 89/14., 151/14., 33/15., 121/16., 66/19., 155/23.

¹² <https://gov.hr/hr/kako-se-zaliti-na-rad-policijskog-službenika/1238> (pristupljeno 29. 11. 2024.).

¹³ Evidenciju vodi Ministarstvo unutarnjih poslova, Kabinet ministra, Služba za unutarnju kontrolu.

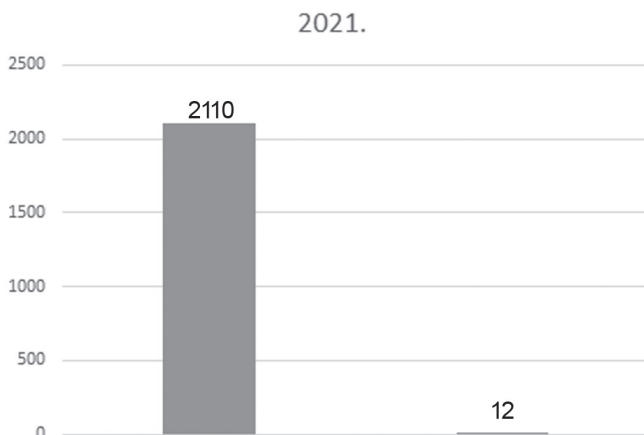
¹⁴ Člankom 37. Zakona o policiji propisano je da policijski službenici ne smiju obavljati samostalnu gospodarsku ili profesionalnu djelatnost niti obavljati poslove ili pružati usluge pravnoj ili fizičkoj osobi. Iznimno, policijski službenik smije, izvan redovitog radnog vremena i po prethodno pribavljenom pisanom odobrenju glavnog ravnatelja policije ili osobe koju on za to ovlasti, obavljati samostalno ili kod pravne ili fizičke osobe samo poslove koji ne utječu na zakonito i pravilno obavljanje policijskih poslova.

3.2. Analiza podnesaka i pritužbi od 1. siječnja 2021. do 1. listopada 2024.

3.2.1. Podnesci iz 2021.

U 2021. ukupno je bilo 2.110 zaprimljenih pritužbi i podnesaka, od čega je u 12 podnesaka iskazana sumnja u rad policijskih službenika izvan MUP-a. Pritužbe i podnesci sadržavali su navode o različitim vrstama djelatnosti koje su navodno obavljali policijski službenici izvan radnog vremena, poput izrade i prodaje kolača, prodaje eteričnih ulja, branja i prodaje mandarina, aktivnosti u lovačkom društvu, gospodarskog ribolova, aktivnosti u *rent-a-car* tvrtki, pružanja smještaja u kleti i iznajmljivanja uređaja za igre na sreću. Takve vrste djelatnosti nisu povezane s podacima ili aktivnostima koje na svojim radnim mjestima uobičajeno provode policijski službenici, odnosno ne preklapaju se s provođenjem policijskih poslova zbog čega takvi navodi ne upućuju na povećan rizik sukoba interesa korištenjem službenih podataka ili poslovanjem u sklopu tih djelatnosti s policijskim jedinicama.

Grafikon 4: Grafički prikaz zaprimljenih pritužbi i podnesaka 2021.



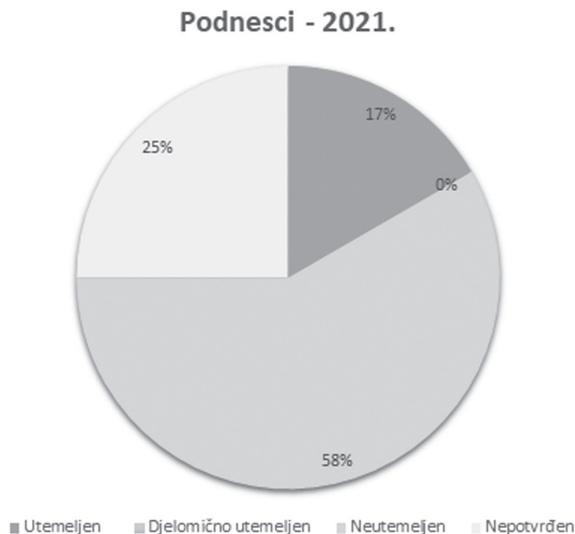
Od 12 zaprimljenih anonimnih podnesaka provjerama je utvrđeno da su navodi iz dva podneska utemeljeni. U jednom slučaju policijski službenik obavljao je poslove za koje nije imao odobrenje glavnog ravnatelja policije, a u drugom je uz obavljanje poslova za koje nije imao odobrenje utvrđeno i da je policijski službenik počinio kazneno djelo prijevare.¹⁵ Slijedom utvrđenih činjenica u oba su slučaja provedeni disciplinski postupci te je u prvom slučaju policijskom službeniku izrečena novčana kazna u iznosu do 20% od posljednje isplaćene plaće za puni mjesec proveden na radu, za razdoblje od 1 do 6 mjeseci,¹⁶ a u drugom slučaju uvjetni prestanak državne službe.

U cijelosti je pouzdano potvrđena i dokazana neutemeljenost navoda iz sedam podnesaka, dok u tri slučaja nije bilo moguće prikupiti saznanja koja bi potkrijepila tvrdnje iz podneska.

¹⁵ Kazneni zakon, Narodne novine, broj: 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., 36/24.

¹⁶ Kazna je predviđena člankom 110. Zakona o policiji.

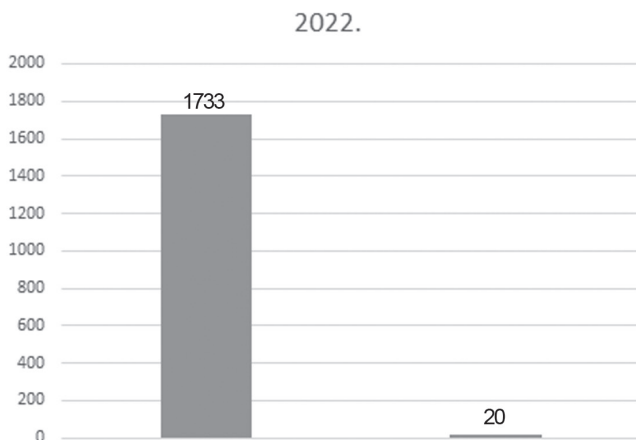
Grafikon 5: Ocjena utemeljenosti pritužbi i podnesaka 2021. (u %)



3.2.2. Podnesci iz 2022.

U 2022. ukupno je zaprimljeno 1.733 pritužbi i podnesaka. U 20 slučajeva iskazana je sumnja u rad policijskih službenika izvan MUP-a. Pritužbe i podnesci sadržavali su navode o različitim vrstama djelatnosti koje su navodno obavljali policijski službenici izvan radnog vremena, poput poslova fotografskog asistenta, gradnje apartmana, iznajmljivanja apartmana i vikendica, prodaje vozila i iznajmljivanja dječjih sprava na napuhavanje, prodaje sira uz autocestu, prodaje hrastovih trupaca, suđenja na nogometnim utakmicama, prodaje rajčica i salate, prodaje sladoleda na otvorenom, obavljanja poslova lovnika, prodaje parfema i ulja, poslova izbacivača u ugostiteljskom objektu, poslova u ribolovnom društvu, čišćenja farova vozila, turističkih izleta lovaca, poslova pašnog povjerenika u pčelarskom savezu itd.

Grafikon 6: Grafički prikaz zaprimljenih pritužbi i podnesaka 2022.



Provedenim provjerama navoda iz pritužbi i podnesaka utvrđeno je da ih je šest utemeljeno. U pet slučajeva policijskim su službenicima u disciplinskim postupcima zbog obavljanja poslova izvan redovitog radnog vremena, a za koje nisu imali odobrenje glavnog ravnatelja policije, izrečene novčane kazne u mjesečnim iznosima do 20% od posljednjih isplaćenih plaća za pune mjesece provedene na radu, za razdoblje od 1 do 6 mjeseci, dok je u jednom slučaju policijski službenik podnio zahtjev za prestanak državne službe koji je i usvojen. Utemeljeni su bili podnesci o radu na poslovima lovačkog društva i nogometnog suđenja.

Navodi iz jednog podneska nakon provedene provjere ocijenjeni su kao djelomično utemeljeni. Budući da je podneskom upućivano na sumnju u obavljanje poslova policijskog službenika za neprofitnu udrugu bez odobrenja glavnog ravnatelja policije, kao i na moguće počinjenje kaznenog djela za koje se progon pokreće po službenoj dužnosti, sve prikupljene obavijesti dostavljene su nadležnom državnom odvjetništvu. Utvrđeno je da su navodi iz podneska kojima je upućivano na obavljanje poslova policijskog službenika bez odobrenja glavnog ravnatelja policije utemeljeni, ali i da je nastupila zastara za pokretanje disciplinskog postupka.

U cijelosti je pouzdano potvrđena i dokazana neutemeljenost navoda iz šest podnesaka, dok u sedam slučajeva nije bilo moguće prikupiti saznanja koja bi potkrijepila tvrdnje iz podnesaka.

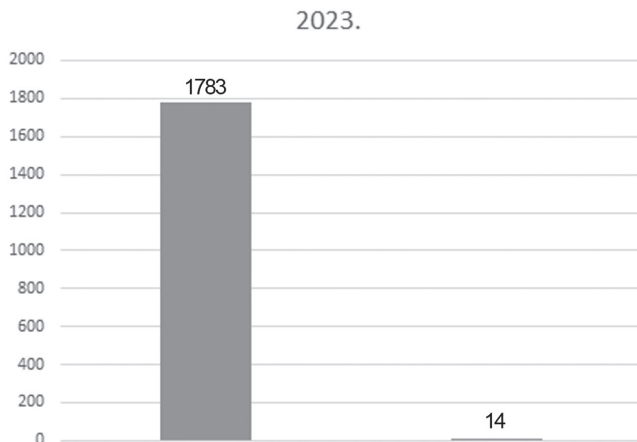
Grafikon 7: Ocjena utemeljenosti pritužbi i podnesaka 2022. (u %)



3.2.3. Podnesci iz 2023.

U 2023. od ukupno zaprimljenih 1.783 pritužbi i podnesaka, u 14 njih iskazana je sumnja u rad policijskih službenika izvan MUP-a. Pritužbe i podnesci sadržavaju navode o različitim vrstama djelatnosti koje navodno obavljaju policijski službenici izvan radnog vremena, poput trenera u sportskom klubu, inozemnog prijevoza putnika, rada u obiteljskom kafiću, iznajmljivanja brodova i leta zmajevima, poslova predstavnika stanara zgrade, preprodaje pilića, poslova u praonici rublja, rada u pilani, bojenja čamaca, menadžera nogometnog igrača, prijevoza tegljačem itd.

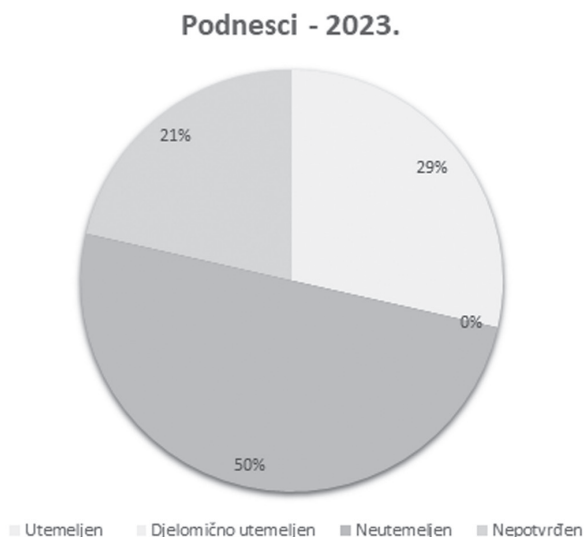
Grafikon 8: Grafički prikaz zaprimljenih pritužbi i podnesaka 2023.



Provedenim provjerama navoda iz pritužbi i podnesaka utvrđeno je da su navodi iz njih četiri utemeljeni. U dva slučaja policijskim su službenicima u disciplinskim postupcima zbog obavljanja poslova za koje nisu imali odobrenje glavnog ravnatelja policije izrečene novčane kazne u mjesečnim iznosima do 20% od posljednjih isplaćenih plaća za pune mjesec provedene na radu, za razdoblje od 1 do 6 mjeseci. U trećem je slučaju izrečena uvjetna kazna prestanka državne službe, dok je u četvrtom slučaju protiv policijskog službenika i dalje u tijeku disciplinski postupak.

U cijelosti je pouzdano potvrđena i dokazana neutemeljenost navoda iz sedam podnesaka, dok u tri slučaja nije bilo moguće prikupiti saznanja koja bi potkrijepila tvrdnje iz podnesaka.

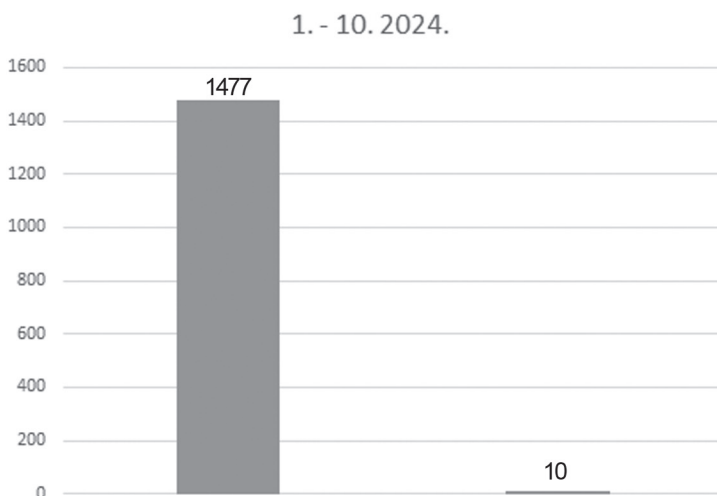
Grafikon 9: Ocjena utemeljenosti pritužbi i podnesaka 2023. (u%)



3.2.4. Podnesci iz 2024.

Od 1. siječnja do 1. listopada 2024. zaprimljeno je ukupno 1.477 pritužbi i podnesaka. Od ukupno zaprimljenih iz sadržaja 10 podnesaka proizlazi sumnja u rad policijskih službenika izvan MUP-a. Povjere navoda iz podnesaka i dalje su u tijeku za četiri podneska. Pritužbe i podnesci sadržavaju navode o različitim vrstama djelatnosti koje su navodno obavljali policijski službenici izvan radnog vremena, poput preprodaje vozila, izrade drvene galanterije, praćenja teških prijevoza, poslova redara, prodaje rasadnica povrća, električarskih radova itd.

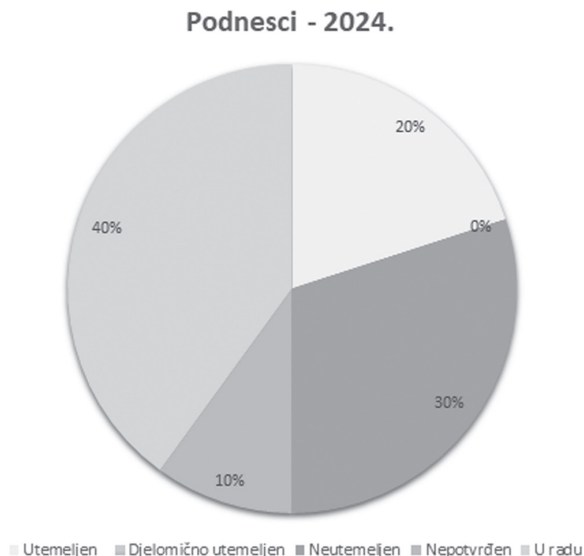
Grafikon 10: Grafički prikaz zaprimljenih pritužbi i podnesaka 1. – 10. 2024.



Nakon provedenih provjera utvrđeno je da su dva podneska utemeljena. U oba slučaja utvrđeno je da su policijski službenici obavljali poslove za koje nisu imali odobrenje glavnog ravnatelja policije, slijedom čega su pokrenuti disciplinski postupci koji su još u tijeku.

U cijelosti je pouzdano potvrđena i dokazana neutemeljenost navoda iz tri podneska, dok u jednom slučaju nije bilo moguće prikupiti saznanja koja bi potkrijepila tvrdnje iz podneska.

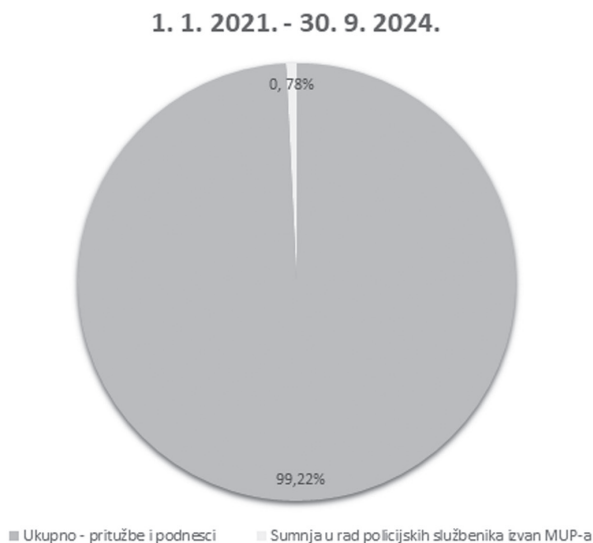
Grafikon 11: Ocjena utemeljenosti pritužbi i podnesaka 1. – 10. 2024. (u %)



3.2.5. Analiza podnesaka i pritužbi od 2021. do 2024.

U promatranom razdoblju zaprimljeno je ukupno 7.103 podneska i pritužbi od kojih je u 56 slučajeva (0,78%) iskazana sumnja u rad policijskih službenika izvan MUP-a.

Grafikon 12: Grafički prikaz odnosa ukupno zaprimljenih pritužbi i podnesaka i onih u kojima je iskazana sumnja u rad policijskih službenika izvan MUP-a (u %)



Provedenim provjerama navoda iz pritužbi u kojima je iskazana sumnja u rad policijskih službenika izvan MUP-a utemeljenost navoda potvrđena je u 15 slučajeva. U 13 je

slučajeva protiv policijskih službenika pokrenut disciplinski postupak, dok je u jednom slučaju policijski službenik podnio zahtjev za sporazumni prestanak državne službe, slijedom čega je prestao njegov radni odnos. U jednom slučaju zbog nastupanja zastare nije pokrenut disciplinski postupak, ali je, s obzirom na rezultate provjera, o tome obaviješteno nadležno državno odvjetništvo.

Dakle, u svim slučajevima kada su prikupljenim dokazima potvrđeni navodi pritužbi ili podnesaka protiv policijskih službenika poduzete su zakonom propisane radnje, što upućuje na nepristrane i učinkovite provjere zakonitosti, učinkovitost sustava otkrivanja nepravilnosti te dosljedno i ujednačeno izricanje kazni za neprihvatljiva ponašanja.

Od 13 pokrenutih disciplinskih postupaka 10 je dovršenih (76,92%), a tri su još u tijeku (23,08%). Od dovršenih disciplinskih postupaka u dva je slučaja izrečena kazna uvjetnog prestanka državne službe (20%), dok su u preostalim osam slučajeva (80%) izrečene novčane kazne u mjesečnim iznosima do 20% od posljednjih isplaćenih plaća za pune mjesece provedene na radu, za razdoblje od 1 do 6 mjeseci.

U promatranom razdoblju **nisu evidentirani podnesci koji bi upućivali na sukob interesa u obavljanju poslova bivših policijskih službenika koji su napustili MUP i zaposlili se kod drugih poslodavaca.**

3.2.6. Rasprava

Vrste djelatnosti na koje se odnose pritužbe i podnesci pripadaju različitim aktivnostima koje se ne preklapaju s nadležnostima ili poslovima prijavljenih policijskih službenika. Policijski službenici nisu koristili službene podatke za pribavljanje privatne koristi niti su privatne poslovne odnose ostvarivali bilo s policijskim jedinicama u kojima su zaposleni, bilo s drugim policijskim jedinicama. U svim analizom obuhvaćenim podnescima ili pritužbama nije navedena nijedna vrsta djelatnosti koja bi se provodila radi isporuke robe ili usluga policijskim jedinicama niti su izneseni navodi o korištenju službenih podataka kao osnova za poboljšanje privatnih djelatnosti policijskih službenika. U najvećem dijelu riječ je o navodima kojima se upućuje na činjenicu da policijski službenici obavljaju razne vrste uslužnih, prodajnih, proizvodnih i zaštitarskih poslova čije provođenje ovisi o tržišnim uvjetima, a ne o iskorištavanju službenih podataka policije. Stoga se može zaključiti da se navodi ne odnose na obavljanje djelatnosti koje bi upućivale na povećan rizik sukoba interesa sadašnjih ili bivših policijskih službenika.

Ova analiza, međutim, upućuje na mogućnost poduzimanja radnji koje bi poslužile u osmišljavanju preventivnih mjera čiji bi cilj bio očuvanje etičkih standarda i jačanje povjerenja građana u policiju, ali ne i u sprječavanju sukoba interesa. Kako su znanstvena istraživanja pokazala da su pojedini pokazatelji nepravilnosti u radu povezani s nepravilnostima i na sljedećim radnim mjestima (Aita, 2018), imajući u vidu provedenu analizu, policijski bi službenici nakon odlaska iz policije eventualnu sklonost nepravilnostima mogli pokazivati na štetu novog poslodavca.

(nastavlja se u sljedećem broju)